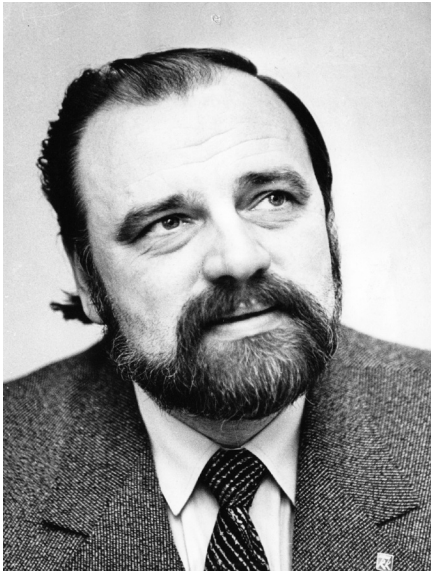

DOTSENT KOSTEL GERNDORF
(20.10.1945–26.06.2019)
IN MEMORIAM

26. juunil 2019 lahkus meie hulgast Kostel Gerndorf. Ta oli isiksus, kelle elust ja tööst rääkides on võtmesõnadeks patrioot, majandusteadlane, õppejõud, juhtimiskonsultant, mentor, majandustegelane, poliitik, bibliofiil, vanavara koguja, hea kaaslane ja muidugi perepea.

Kostel Gerndorf sündis 20. oktoobril 1945 Tallinnas ema Hilda ja isa Nikolai pojana. Tema noorusaeg möödus Nõmmel, kus ta elas koos perega Tallinna tänaval isa ehitatud majas. Elektrikust isa oli laialdase silmaringiga ja tolleaegsesse ühiskonda mittersobiva tugeva rahvusliku maailmavaatega, igati muhe inimene. Kodust saigi Kostel kaasa huvi maailma ja poliitika vastu. Kostel Gerndorf oli Eesti patrioot, kes suhtus Nõukogude režiimi kui

võõrvõimu väga kriitiliselt. Oma suurel lugemusel ning asjatundlikul analüüsil põhinevaid seisukohti valitseva ühiskonnakorra ja majandussüsteemi kohta sai ta noorpõlves vabalt väljendada vaid sõprade ringis. Tema kodus toimusid sageli sõpruskonna kirglikud väitlused teemade üle, mis olid Eestis ja maailmas aktuaalsed.

Kosteli haridustee algas Rahumäe põhikoolis ja jätkus Tallinna 20. keskkoolis. Tallinna Polütehnilises Instituudis (TPI) õppis Kostel (1964–1969) masinachituse ökonomika ja organiseerimise erialal. Üliõpilasena oli Kostel ka TPI rahvusvaheliste suhete klubi liige ja president (1968–1969) ning ta oli 1967. aastal loodud TPI majandusteaduskonna üliõpilaste klubi Sigma üheks asutajaks. Selle klubi eesmärk oli arendada aktiivsemate üliõpilaste ja teaduskonna õppejõudude suhtlemist väljaspool õppetööd. Seal arenes ka Kosteli ja sel ajal just Ameerika Ühendriikidest aastaselt stažeerimiselt naasnud Raoul Üksvärava kontakt, mis kujundas paljuski Kosteli kogu järgneva elu. Kokkulepe jääda pärast lõpetamist tööle tolleaegse TPI tööstuse juhtimise ja planeerimise katedrises sõlmiti kahe mehe vahel 13. septembril 1968 aastal. Arvestades huvi juhtimisvaldkonna vastu, oli mõistetav, et juba ülikooli viimasel kursusel lülitus Kostel Raoul Üksvärava juhendamisel uurimistöödesse. Nii koostati aastatel 1968–1969 Kunstikombinaadi ARS tellimusel täiustatud organisatsiooni struktuur ja uus tööjaotus, mis fikseeriti töötajate ametijuhendites. Seda tööd võib lugeda esimeseks Kostel Gerndorfi osalusel toimunud sadadest uurimustöödest. Teadlase, õppejõu ja juhtimiskonsultandina jäi Kostel Gerndorf seotuks TPI ja selle õigusjärglase Tallinna Tehnikaülikooliga (TTÜ) elu lõpuni. Aastatel 1995–2000 oli Kostel Eesti Erastamisagentuuri arendusdirektor ja

aastatel 2002–2003 Majandus- ning Teede- ja Sideministeeriumis ministri nõunik, kuid ka siis jätkas Kostel õpetamist TTÜ-s.

Õppejõuna on Kostel Gerndorf õpetanud TPI ja TTÜ tööstuse juhtimise ja planeerimise kateedris (hilisemas organisatsiooni ja juhtimise õppetoolis) selliseid aineid nagu tööstusettevõtte organiseerimine ja planeerimine, ettevõtte organisatsioon ja juhtimine ning pärast Eesti taasiseseisvumist ka äriühingute valitsemist. Õppejõuna oli Kostel selge sõna ja raudse loogikaga ning üliõpilaste teadmisi hinnates äärmiselt nõudlik, aga õpilaste hulgas väga lugupeetud. Kostel läbis akadeemilise karjääri: aspirantuur – assistent – vanemõpetaja – dotsent ning aastatel 1989–1992 oli ta kateedrijuhataja ja aastatel 1992–1999 õppetooli hoidja. Kostel juhendas sadu diplomii-, bakalaureuse- ja magistratõid, aga ka doktoritõid ning ta oli õppetooli magistriseminari korraldaja. Paljudele noorematele kolleegidele oli Kostel aastateks ka mentoriks. Kultuuriloolise tähtsusega on Kostli panus TPI ja TTÜ rahvusvaheliste juhtimiskonferentside korraldamisse, alates III konverentsist (1972) kuni 2008. aastal toimunud XIV konverentsini „Juhtimine: eile, täna, homme“. Kostel Gerndorfi avaldatud publikatsioonid seonduvad peamiselt protseduuranalüüsi rakendamise ja äriühingute valitsemise temaatikaga, aga ka Eesti rahvarinde tegevusega, näiteks koostas ta artiklite kogumiku „EESTIMAA RAHVARINNE 30“ I osa Rahvarinde ajaloo I konverentsiks, mis toimus 30. septembril 2018 Rahvusraamatukogus.

Juhtimiskonsultandina oli Kostel Gerndorf tegev pea viiskümmend aastat. Sellel harukordselt pikal perioodil nõustas Kostel Gerndorf peamiselt ettevõtteid, aga ka riigiasutusi ning seda vägagi laias teemaringis. Eesti taasiseseisvumiseelsetel aastatel oli Kostel Gerndorfi nõustamisalane tegevus seotud enamasti ettevõtete töökorralduse ja organisatsiooni ülesehituse täiustamisega, edaspidi lisandus äriühingute valitsemise temaatika, erastamisega seonduv, Eesti riigi seisukohalt tähtsate ümberkorralduste nõustamine jm. Viimati nimetatust tuleb kindlasti märkida Majandusministeeriumi ning Teede- ja Sideministeeriumi ühendamisprotsessi, milles Kostel Gerndorf kui ministri nõunik oli ministeeriumide ühendamise komisjoni esimees, kuid nii, nagu ta hiljem rõhutas, aitasid teda selles töös oluliselt just varem juhtimiskonsultandina omandatud teadmised ja oskused. Kostel Gerndorf andis olulise panuse probleemide lahendamisse Eesti üleminekul turumajandusele ja riigivalitsemise ratsionaliseerimisse.

Aastatel 1997–2008 nõustas Kostel Gerndorf Maanteeameti valitsemisala ümberkorraldamist, sh ameti hallatavate asutuste üleviimist regionaaljuhtimisele, mille tulemusel 15 maakonnas tegutsenud teedevalitsustest moodustati 4 regiooni, mille kooslus toimib tänini. Ümberkorralduste raames alustati maanteehoolde erastamist, mis toimus Kostel Gerndorfi koostatud originaalse kontseptsiooni ja väljatöötatud metroodika alusel. Erastamise keerukus seisnes selles, et kehtiva õiguse raames tuli ühendada kolm eripalgelist konkurssi: hoolde erastamine vähempakkumisel, teedevalitsuse abitootmise võõrandamine enampakkumisel ja teedevalitsuse teemeistripiirkondade ehitiste rentimine enampakkumisel. Nimetatud ümberkorralduste tulemusel muutus oluliselt Maanteeameti organisatsioon ja juhtimine, mille kujundamisel osales Kostel Gerndorf mitte ainult konsultandina, vaid ka õppejõuna vastavatel koolitustel.

Kostel Gerndorfi kui teadlase, konsultandi ja õppejõu elutöö kaalukam osa seonduv

sellise protseduuranalüüsi meetodi väljatöötamise, milles käsitletakse organisatsiooni tegevust osategevustest koosnevate protsessidena. Protседuuranalüüsi meetodi põhialused said paika aastal 1972 ning siis algas meetodi praktiline rakendamine. Esimeseks ettevõtteks oli Tallinna Liha- ja Konservikombinaat, mille töökorralduse täiustamiseks koostati algselt 27 protseduurireeglit. Protседuuranalüüsi meetod on esitatud Kostel Gerndorfi 1975. aastal valminud väitekirjas „Majandusorganisatsioonide tegevuse täiustamise probleeme protseduuranalüüsi abil“ majandusteaduse kandidaadi teadusliku kraadi taotlemiseks. Meetodit on nüüdseks rakendatud Eestis sadades organisatsioonides ning see on olnud enam rakendatud organisatsiooni täiustamise meetodiks. Protседuuranalüüsi võib pidada üheks esimeseks äriprotsesside kirjeldamise meetodikaks, mis tänapäeval, arvestades infotehnoloogilist arengut, on toetatud tarkvaraliste lahendustega.

Õppejõu, teadlase ja konsultandi töö kõrvalt jätkus Kostel Gerndorf'il tahet olla aktiivne ja tulemuslik ühiskondlikus elus ning leida aega ka hobideks. Kaheksakümnendate aastate teisel poolel avanenud uued võimalused Eesti elu muutma hakata viisid Gerndorfi oodatult selle aktiivsete uuendajate sekka. Ta lõi aktiivselt kaasa Eestimaa Rahvarinde asutamises ja edaspidi selle juhtimises. Aastatel 1988–1991 kuulus ta Rahvarinde eestseisusesse ja oli selle esimene eesistuja. Gerndorf andis olulise panuse Rahvarinde tegevuse käivitamise ja korraldamisse. Aastatel 1988–1990 oli ta Rahvarinde keskse majanduspoliitilise ettevõtmise, Isemajandava Eesti probleemnõukogu liige ja osales aktiivselt ettevõtluse töögrupis. Silmapaistva iseseisvusmeelse poliitilise tegevuse tulemusena valiti ta 1990. aastal Eesti Kongressi saadikuks. Pärast Eesti iseseisvuse taastamist tema poliitiline aktiivsus mõnevõrra vähenes, kuid ta kuulus 1991. aastal Eesti Keskerakonna asutajate hulka ja jäi paljudeks aastateks selle mõjukaks liikmeks. Aastatel 1999–2002 oli ta oma kodulinna Saue volikogu liige ja selle Keskerakonna fraktsiooni esimees, 2002–2005 volikogu aseesimees ning arengu- ja eelarvekomisjoni esimees.

Oma erialaste teadmiste, organiseerimisvõime ja aktiivsuse tõttu valiti Kostel Gerndorf paljude organisatsioonide juhtorganitesse. Nii oli ta 1977–1991 TPI tööstuse planeerimise eriala vilistlaste vanemate nõukogu asepresident, 1982–1990 Eesti Majandusteaduse Seltsi juhatuse liige, alates 1990 Eesti Konsultantide Assotsiatsiooni liige, alates 2005 TTÜ akadeemilise kohtu liige, 2005–2007 Riigi Metsamajandamise Keskuse nõukogu liige, alates 2006 akadeemilistest tavadest üleastumise menetlemise TTÜ majandusteaduskonna komisjoni esimees, alates 2006 EAS-i tehnoloogia valdkonna hindamiskomisjoni liige.

Sügav huvi Eesti ajaloo ja kultuuri vastu kujundas temast pühendunud bibliofiili. Aastatepikkuse süstemaatilise kogumistöö tulemusena kuulus Gerndorfile üks esinduslikemaid erakätes olevaid eestikeelsete trükiste kollektsioone. Talle kuulusid mitmed rareiteetsed raamatud, kusjuures erilist uhkust tundis ta oma Noor-Eesti kollektsiooni üle. Suure hulga trükiste hoiustamine oma kodus kujunes probleemiks ja nii annetas ta osa neist Eesti Akadeemilisele Raamatukogule. Kostel oli ka aktiivne raamatunäitustel osaleja, ta kuulus Tallinna Bibliofiilide Klubi asutajate hulka ning oli

aastatel 1975–1987 selle aseesimees. Kosteli asjatundlik kogumiskirg ei piirdunud ainult raamatutega. Ta tundis huvi mitmesuguse vanavara vastu, sh nn talurahva hõbeda ehk vanade hõbeehete vastu. Samuti kogus ta skripofiilina vanu väärtpabereid, dokumente ja ürikuid.

Kostelit kui inimest ei saanud lihtsalt tunda: temast sai kas sõber või ei sobinud te omavahel üldse. Ta oli mees, kelle väärtushinnangud olid selged ja kõigutamatud, ning ta ei hoidnud ennast tagasi, kui oli vaja neid kaitsta. Samas oli ta valmis aga ka eksimusi tunnistama. Sellised inimlikud väärtused nagu hoolivus ja heasoovlikkus, põhjalikkus ja süsteemsus, visadus ja töökus defineerisid paljuski Kosteli elu, samuti nagu tema sõbrad ja ta hovid. Kosteli hoolivuse kõnekaks faktiks oli loobumine president Arnold Rüütli poolt temale 2006. aastal annetatud Valgetähe V klassi teenetemärgist, põhjusel, et tema kaasvõitlejaid Rahvarindest ei olnud tunnustatud.

Kostel Gerndorf jõudis elus palju teha ja saavutada. Õppejõutöö iseloomust tingituna oleks võinud eeldada, et vanasõna „suuga teeb suure linna, käega ei kärbse pesagi“ võiks laieneda ka Kostelile. Kuid igapäevase töö, pere ja hobide kõrvalt ehitas Kostel perele elumaja Sauele ja juba rohkem lastelaste peale mõeldes ka suvekodu Saaremaale. Mõlema maja juures ei piirdunud Kostel ainult tellija rolliga, vaid oli suuresti ise ka arhitektiks ja ehitajaks. Kui Kostel midagi ette võttis, siis ikka suurelt ja läbimõeldult. Nagu Kostel oli sõprade ringis uhkusega õelnud, võlgneb ta saavutatus paljugi toetavale perele: abikaasa Ernale, tütardele Tiinale ja Kaisale ning poeg Kristjanile.

Veebruar – aprill 2020

Kostel Gerndorfi pikaajalised kolleegid ja sõbrad,

Teo Saimre, Mati Vaarmann ja Ants Kikas